

|                             |                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อวิทยานิพนธ์             | : การจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษา ปที่ ๖ โรงเรียนใน<br>อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง                                                                                                         |
| ผู้วิจัย                    | : นางสาววัฒนา แก้วหล้า                                                                                                                                                                             |
| ปริญญา                      | : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)                                                                                                                                                                |
| คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ | : พระครูปริยัติยานุศาสน์, ดร., ป.ธ.๔, B.A. (Pali & Buddhism),<br>M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)<br>: ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์, ป.ธ.๗, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy),<br>Ph.D. (Philosophy) |
| วันสำเร็จการศึกษา           | : ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙                                                                                                                                                                                 |

### บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษา ปที่ ๖ ในโรงเรียนอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ๒) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมชั้นประถมศึกษา ปที่ ๖ ในโรงเรียนอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการโดยการพรรณนาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอโดยการสร้างตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ชัดเจน การใช้คำถามแบบปฏิจจาสัมพัทธาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสนทนาที่ถูกต้องตามการสอนแบบพุทธวิธี การจัดทำสื่อที่ไม่สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา เทคนิควิธีตามหลักพุทธธรรม เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม ดังนั้นในการพัฒนาการเรียนการสอน จึงต้องการครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถทางจริยธรรมโดยเฉพาะ ส่วนการดำเนินการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาในเรื่องของนักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถามและทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิธีการสอนที่ใช้สอนส่วนมาก คือ แบบศูนย์การเรียนและแบบอภิปราย โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ แต่นักเรียนต้องการให้ครูสอนโดยให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เสริมบทเรียนที่มีอยู่แล้ว และให้มีการแสดงบทบาทสมมติ ให้ศึกษาจากสถานที่จริง รวมทั้งให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี

ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาเรื่องสื่อการจัดทำสื่อการสอนที่มีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพ จากหนังสือ นิตยสาร ภาพข่าว เหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนต้องการให้ครูใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ในการจัดทำสื่อการสอน และต้องการสื่อที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้และให้มีความเพียงพอ ต่อนักเรียนด้วย

ด้านสถานที่ และงบประมาณ ประสบปัญหามากที่สุด คือ ขาดห้องเรียนที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติ ครูผู้สอน ต้องการห้องเรียนจริยธรรม โดยเฉพาะเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

ด้านการวัดและประเมินผล ครูประสบกับสภาพเรื่องขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งปกติจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก ซึ่งบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิธีวัดและประเมินผล เพราะด้านจริยธรรมบางกรณีศึกษาต้องการให้ประเมินผลที่การปฏิบัติ

ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ไม่มีปัญหาเพราะสภาพแวดล้อมของที่ตั้งอยู่ใกล้กับวัดและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยประกอบการกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางจริยธรรมดี จึงไม่ประสบปัญหาแต่ที่ครูและนักเรียนต้องการคือ ให้มีงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเสริมให้มากขึ้น และเชิงลึก และมีคุณภาพมากขึ้นด้วย

นักเรียนมีปัญหาพฤติกรรม ด้านจริยธรรมในเรื่อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน การประหยัด การตรงต่อเวลา ความขยันและความสามัคคี ผู้ปกครองต้องการให้จัดกิจกรรมอบรมธรรมะในโรงเรียน และให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาให้มาก และเหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น เพื่อปลูกฝังพฤติกรรม ค่านิยมที่ดีให้กับนักเรียน

การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้นำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติได้เหมาะสม กับวัย และสถานภาพของตนเอง

**Thesis Title** : The Situation and Problems Management of Learning and Teaching In Maetha District Lampang Province Schools With Special Reference to The Prathom 6 Students

**Researcher** : Miss. Wattana Kaewla

**Degree** : Master of Arts (Buddhist Studies)

**Thesis Supervisory Committee**

: Ven. Dr. Phrakrupariyattiyanusath, Pali IV, B.A. (Pali & Buddhism),  
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

: Asst. Prof. Dr.Viroj Inthanon, Pali VII, B.A. (Religions),  
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

**Date of Graduation** : June 17, 2016

### **Abstract**

The research entitled “The Management of Learning and Teaching Morality in Maetha District Lampang Province schools with special reference to the Prathom 6 Students” consists of two objectives: 1) to study the state of learning and teaching Morality in Maetha District Lampang Province schools with special reference to the Prathom 6 Students and 2) to study the problems and solutions in morality learning and teaching management in the schools. The research was conducted by using the questionnaire towards teachers, students and their guardians. The descriptive data were analyzed as percentage, mean and standard deviation through the problems and needs, and presented by using the descriptive analysis diagram. The results were as follows:

In the Management of morality learning and teaching: teachers lack teaching experiences in clear metaphors, question and answer ways, discussion in Buddhist perspectives, building good media materials, understanding measurement and evaluation and other technical ways in line with Buddha-dhamma. It can be said that most of the teachers did not get training of the morality teaching course. The way-out of the learning and teaching development is that the morality teaching training should be conducted for all teachers in order to increase knowledge,

experience, expertise and efficacy in the morality issues. It should also be mentioned that teachers face the problems of students lacking questioning skills and self-study skills. The teaching methods being always conducted are the student-center and the discussion way through the group process. Besides, students need teachers to do many kinds of activities supporting the teaching and to study tour at various places. Other interesting teaching methods are undoubtedly needed by students.

In the teaching media and equipments, teachers face the problems of media issues: inadequate media, no modern media, lacking multimedia slide and video. Most of media issues are pictures from books, magazines and newspapers. These are needed by students for their further study. Besides, the media training course should also be conducted for teachers for the best.

In the location and budget, it is a serious problem, that is, lacking rooms for the morality learning and teaching. Thai's why these kinds of these rooms should be given particularly.

In the measure and evaluation, teachers lack understanding and skills in creating tools for teaching, especially for the measure and evaluation. Measure and evaluation is generally used by only taking notice of students' behaviors, but in the morality way it needs evaluation of their practice.

In supporting activities, it is uncontroversial because the location is next to the temples and environmental benefit. Most of students' guardians also are fundamentally good ethics. One more thing teachers and students need is that supporting finance should be added more and more for good.

In addition, the morality problems of students should be mentioned as unselfish, discipline, tolerance, frugality, being on time, diligence and harmony. The Dhamma training course for students could be conducted. The students have to attend various religious activities for cultivating their behaviors and values. Last, student could integrate Buddha-dhamma into a good practice suitable for their ages and status.

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในอำเภอแม่ทะ สำเร็จด้วยดีเพราะความเมตตาของคณะกรรมการที่ปรึกษาทั้ง ๒ ท่าน คือ พระครูปริยัตยานุศาสน์,ดร. ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ปรับปรุงแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จตามแนวทางที่ถูกต้อง จึงขอขอบคุณในความเมตตาจิตของคณะกรรมการทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร - คณาจารย์ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่ให้ความเมตตาดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณพระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยในการศึกษา และทำการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ ความคิด แนวคิด คำแนะนำในการค้นคว้าหนังสือในการประกอบการเขียน การหาแหล่งข้อมูลในการใช้อ้างอิง อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเพื่อใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์

ขอบุญกุศลอันเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์นี้ ขอน้อมถวายเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และขอบุญกุศลอันเกิดจากความตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ จงบังเกิดมีแก่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และทั้งที่ล่วงลับไปแล้ว ตราบสิ้นกาลนาน

นางสาววัฒนา แก้วหล้า

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙

## สารบัญ

| เรื่อง                                                              | หน้า      |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| บทคัดย่อภาษาไทย                                                     | (ก)       |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ                                                  | (ค)       |
| กิตติกรรมประกาศ                                                     | (จ)       |
| สารบัญ                                                              | (ฉ)       |
| สารบัญตาราง                                                         | (ช)       |
| คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ                                           | (ฎ)       |
| <br>                                                                |           |
| <b>บทที่ ๑ บทนำ</b>                                                 | <b>๑</b>  |
| ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา                                  | ๑         |
| ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย                                         | ๕         |
| ๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ                                             | ๖         |
| ๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย                                               | ๖         |
| ๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย                                 | ๖         |
| ๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ                                       | ๗         |
| <br>                                                                |           |
| <b>บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>                  | <b>๘</b>  |
| ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรจริยธรรมและความเปนครู               | ๘         |
| ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม                              | ๑๒        |
| ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้จริยธรรม                         | ๕๙        |
| ๒.๔ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา | ๖๒        |
| ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนจริยธรรม               | ๙๔        |
| <br>                                                                |           |
| <b>บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย</b>                                   | <b>๙๙</b> |
| ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง                                         | ๙๙        |
| ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย                                      | ๑๐๐       |
| ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล                                             | ๑๐๑       |
| ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล                                              | ๑๐๒       |

|                                                                                                        |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</b>                                                                    | <b>๑๐๕</b> |
| ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม<br>ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖                  | ๑๐๖        |
| ตอนที่ ๒ สภาพการจัดการเรียนการสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม<br>ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖                  | ๑๐๗        |
| ตอนที่ ๓ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม<br>ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖                 | ๑๒๒        |
| ตอนที่ ๔ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖                                                 | ๑๒๗        |
| ตอนที่ ๕ ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมดานจริยธรรมของนักเรียน                                                  | ๑๒๙        |
| ตอนที่ ๖ ความต้องการในการพัฒนาพฤติกรรมดานจริยธรรมของนักเรียน                                           | ๑๓๐        |
| ตอนที่ ๗ ความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม<br>ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖       | ๑๓๑        |
| ตอนที่ ๘ การนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน<br>ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ | ๑๓๖        |
| ตอนที่ ๙ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖                                        | ๑๔๑        |
| <b>บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ</b>                                                             | <b>๑๔๕</b> |
| ๕.๑ สรุปผลการวิจัย                                                                                     | ๑๔๕        |
| ๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย                                                                                  | ๑๔๙        |
| ๕.๓ ข้อเสนอแนะ                                                                                         | ๑๕๒        |
| <b>บรรณานุกรม</b>                                                                                      | <b>๑๕๔</b> |
| <b>ภาคผนวก</b>                                                                                         | <b>๑๕๙</b> |
| ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ                                                           | ๑๕๙        |
| ภาคผนวก ข แบบสอบถาม                                                                                    | ๑๖๑        |
| <b>ประวัติผู้วิจัย</b>                                                                                 | <b>๑๘๕</b> |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                            | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------|------|
| ๑ จำนวนและร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ                                            | ๑๐๖  |
| ๒ จำนวนและร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามอายุ                                           | ๑๐๖  |
| ๓ จำนวนและร้อยละของครูผู้สอน จำแนกวุฒิการศึกษา                                      | ๑๐๖  |
| ๔ จำนวนและร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา<br>ศาสนาและวัฒนธรรม | ๑๐๗  |
| ๕ จำนวนและร้อยละของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการรับราชการครู                    | ๑๐๗  |
| ๖ แสดงกิจกรรมที่ปฏิบัติในการเตรียมสอนของครู                                         | ๑๐๗  |
| ๗ แสดงเอกสารที่ครูผู้สอนใช้ในการจัดทำแผนการสอน                                      | ๑๐๘  |
| ๘ แสดงขั้นตอนกิจกรรมที่ปฏิบัติในการเตรียมการสอนของครูผู้สอน                         | ๑๐๙  |
| ๙ แสดงการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ของครูผู้สอน                                    | ๑๐๙  |
| ๑๐ แสดงแหล่งเรียนรู้รายละเอียดของเนื้อหาที่กำหนดจะสอนของครูผู้สอน                   | ๑๑๐  |
| ๑๑ แสดงกิจกรรมที่ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียนของครูผู้สอนจริยธรรม                       | ๑๑๐  |
| ๑๒ แสดงวิธีการสอนของครูผู้สอน                                                       | ๑๑๑  |
| ๑๓ แสดงกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน                                | ๑๑๒  |
| ๑๔ แสดงการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน                               | ๑๑๓  |
| ๑๕ แสดงจำนวนสื่อที่ใช้ประกอบการสอนจริยธรรม                                          | ๑๑๓  |
| ๑๖ แสดงการจัดบริการสื่อการสอนของโรงเรียน                                            | ๑๑๓  |
| ๑๗ แสดงประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนใช้                                   | ๑๑๔  |
| ๑๘ แสดงการจัดห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม                            | ๑๑๕  |
| ๑๙ แสดงการบริหารงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม                              | ๑๑๕  |
| ๒๐ แสดงการใช้สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม                                  | ๑๑๖  |
| ๒๑ แสดงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน                                    | ๑๑๖  |
| ๒๒ แสดงแนวทางในการกำหนดแบบทดสอบของครูผู้สอน                                         | ๑๑๗  |
| ๒๓ แสดงความสำคัญที่ครูผู้สอนใช้ในการวัดและประเมินผลจริยธรรม                         | ๑๑๘  |
| ๒๔ แสดงวิธีการวัดและประเมินผลสาระศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน                  | ๑๑๘  |
| ๒๕ แสดงระยะเวลาในการวัดและประเมินผลสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม                       | ๑๑๙  |
| ๒๖ แสดงการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม                 | ๑๒๐  |
| ๒๗ แสดงปริมาณการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอนสาระศาสนา ศีลธรรมจริยธรรม            | ๑๒๐  |



|                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ๒๘ แสดงปัญหาด้านการเตรียมการสอนจริยธรรม                                                                                 | ๑๒๒ |
| ๒๙ แสดงปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน                                                                             | ๑๒๓ |
| ๓๐ แสดงปัญหาด้านสื่อการสอน                                                                                              | ๑๒๔ |
| ๓๑ แสดงปัญหาทางด้านสถานที่และงบประมาณ                                                                                   | ๑๒๕ |
| ๓๒ แสดงปัญหาด้านการวัดและประเมินผล                                                                                      | ๑๒๕ |
| ๓๓ แสดงปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริม                                                                                      | ๑๒๗ |
| ๓๔ จำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามเพศ                                                                                | ๑๒๗ |
| ๓๕ จำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการเรียนรู้พิเศษจริยธรรมเพิ่ม<br>จากโรงเรียนหรือสถาบันอื่น                         | ๑๒๘ |
| ๓๖ จำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามสถานที่พักอาศัย                                                                    | ๑๒๘ |
| ๓๗ ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักเรียน                                                                        | ๑๒๙ |
| ๓๘ แสดงความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านจริยธรรมของนักเรียน                                                         | ๑๓๐ |
| ๓๙ แสดงความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนจริยธรรม | ๑๓๑ |
| ๔๐ แสดงความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านการใช้สื่อการสอน                          | ๑๓๒ |
| ๔๑ แสดงความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านสถานที่และงบประมาณ                        | ๑๓๓ |
| ๔๒ แสดงความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านการวัดและประเมินผล                        | ๑๓๓ |
| ๔๓ แสดงความต้องการของนักเรียนในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรมเสริม                        | ๑๓๔ |
| ๔๔ แสดงค่าจำนวนร้อยละของนักเรียนที่นำหลักธรรมเรื่อง เบญจศีล<br>ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน                                 | ๑๓๖ |
| ๔๕ แสดงค่าจำนวนร้อยละของนักเรียนที่นำหลักธรรมเรื่อง เบญจธรรม<br>ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน                                | ๑๓๗ |
| ๔๖ แสดงค่าจำนวนร้อยละของนักเรียนที่นำหลักธรรมเรื่อง ทิศ ๖<br>ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน                                   | ๑๓๘ |
| ๔๗ แสดงค่าจำนวนร้อยละของนักเรียนที่นำหลักธรรมเรื่อง อปายมุข ๔<br>ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน                               | ๑๓๙ |
| ๔๘ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามเพศ                                                                       | ๑๔๑ |

|                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ๔๙ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามอายุ                                                                         | ๑๔๑ |
| ๕๐ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา                                                                | ๑๔๑ |
| ๕๑ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามอาชีพ                                                                        | ๑๔๒ |
| ๕๒ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามความสัมพันธ์กับนักเรียน                                                      | ๑๔๒ |
| ๕๓ จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามเวลาการเอาใจใส่ลูกหลาน                                                       | ๑๔๓ |
| ๕๔ แสดงความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรม<br>ของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้การสอนจริยธรรม | ๑๔๓ |

### คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คัมภีร์ที่ใช้ศึกษาค้นคว้า และนำมาอ้างอิงสำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยกล่าวถึงแหล่งที่มา เล่ม / ข้อ / หน้า คือ เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม เลขตัวกลางเป็นเลขข้อ เลขตัวหลังเป็นเลขหน้า เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๕/๘ = วินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ภาษาไทย) เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๑๕ หน้า ๘

#### พระวินัยปิฎก

|               |   |           |            |           |
|---------------|---|-----------|------------|-----------|
| วิ.มหา. (ไทย) | = | วินัยปิฎก | มหาวิภังค์ | (ภาษาไทย) |
| วิ.ม. (ไทย)   | = | วินัยปิฎก | มหาวรรค    | (ภาษาไทย) |
| วิ.ป. (ไทย)   | = | วินัยปิฎก | ปริวารวรรค | (ภาษาไทย) |

#### พระสุตตันตปิฎก

|                 |   |             |                            |           |
|-----------------|---|-------------|----------------------------|-----------|
| ที.สี. (ไทย)    | = | สุตตันตปิฎก | ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค       | (ภาษาไทย) |
| ที.ปา. (ไทย)    | = | สุตตันตปิฎก | ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค         | (ภาษาไทย) |
| ม.ม. (ไทย)      | = | สุตตันตปิฎก | มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ | (ภาษาไทย) |
| ม.อุ. (ไทย)     | = | สุตตันตปิฎก | มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์  | (ภาษาไทย) |
| ส.ส. (ไทย)      | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย สคาถวรรค      | (ภาษาไทย) |
| ส.นิ. (ไทย)     | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย นิทานวรรค     | (ภาษาไทย) |
| ส.ข. (ไทย)      | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค   | (ภาษาไทย) |
| ส.ม. (ไทย)      | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค    | (ภาษาไทย) |
| อง.จตุกก. (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต   | (ภาษาไทย) |
| อง.อฏฐก. (ไทย)  | = | สุตตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต    | (ภาษาไทย) |
| ขุ.เถร. (ไทย)   | = | สุตตันตปิฎก | ขุททกนิกาย เถรคาถา         | (ภาษาไทย) |
| ขุ.ชา. (ไทย)    | = | สุตตันตปิฎก | ขุททกนิกาย ชาดก            | (ภาษาไทย) |